

Olje- og energidepartementet
Departementenes høringsportal

Oslo, 15.03.2017

Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka)
Dronning Eufemias gate 16
0191 Oslo
post@kraftfylka.no

Vinterpakken - høring av regelverksforslag fra Europakommisjonen

Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka) er en interesseforening for fylkeskommunene Hedmark, Oppland, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms. Foreninga sitt formål er å fremme og ivareta kraftfylkas felles interesser i kraftspørsmål og sikre at en størst mulig del av verdiskapinga blir værende igjen i de områdene der vannkraftressursene finnes og verdiene blir skapt.

Europakommisjonen la fram en rekke lovforslag og rettslige initiativ 30. november 2016, i en lovpakke kalt Vinterpakken. Forslagene skal behandles i Rådet og Europaparlamentet, og først når det er vedtatt der med endringer vil det vurderes hva som er EØS-relevant. Det er grunn til å tro at det meste som vedtas blir relevant for Norge, og Kraftfylkas medlemmer blir i stor grad påvirket av EUs regelverk for energi. Vi har derfor flere synspunkter på EUs Vinterpakke.

Oppsummert:

- *Kraftfylka mener Energimeldingen har lagt føringene for utviklingen av norsk energipolitikk. Denne meldingen slår fast at Norge må ta krafta i bruk. Da må det legges til rette for industriutvikling og elektrifisering. Vinterpakken bør dermed brukes som redskap for å komme med konkrete tiltak og planer for å møte målene i Energimeldingen, det være seg for fornybar energi, industriutvikling, energieffektivisering, eller elektrifisering av transport.*
- *Norge må jobbe for at Vinterpakken legger til rette for å videreutvikle mekanismer for markedsintegrasjonen og nedbygge hindringer for handel, for eksempel handel over mellomlandsforbindelser og deltagelse i kapasitetsmarkeder. Det europeiske kvotehandelssystemet ETS bør være fremste klimapolitiske virkemiddel for EU, og bør styre investeringer i fornybar energi.*
- *Kraftfylka mener Norge nå ikke må subsidiere mer utbygging av kraft i Norge, annet enn opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg. Norge har EØS-området klart største fornybarandel. Videre utbygging må skje kun der det er markedsmessig lønnsomt. EU har et felles krav om økt fornybarandel, og vil kunne komme med krav*

til enkeltland på et senere tidspunkt for å sikre seg at dette blir nådd på overordnet nivå. Bakgrunnen for EUs overvåkning av måloppnåelse er de nasjonale planene. Her må Norge overbevise EU om at vi bidrar til å oppnå EUs klimamålsetninger gjennom andre tiltak enn utbygging av mer kraft, for eksempel elektrifisering av transport og energieffektivisering i bygg og industri.

- *Kraftfylka mener Norge må tiltrekke seg investeringer innen kraftkrevende prosesser som industri, datasentre og hydrogenproduksjon. Et hinder for å oppnå dette er opprinnelsesgarantier. Denne ordningen bør helst avvikles, sekundært kraftig revideres. Dagens ordning gir inntekter til kraftprodusenter, men ikke på langt nær så mye som mer industri vil gi. Vi støtter derfor Europakommisjonens forslag som vil gjøre at det mindre attraktivt å selge ut den norske "grønnfargen" på strøm billig, ved at den ikke kan selges ut to ganger eller kombineres med annen støtte.*
- *Kraftfylka mener Norge bør bruke energiintensitet (forbruk relativt til BNP) som mål for energieffektivisering, ikke absolutt reduksjon. Da vil det være lettere å ta krafta i bruk. Kraftfylka er kritisk til at EU bruker en primærenergifaktor for å beregne CO₂-avtrykket av elektrisitet, som slår uheldig ut for norsk vannkraft. Virkemidler for energieffektivisering må settes inn i kilden til produksjonen av elektrisitet. Dette må Norge fortsatt jobbe for å endre.*
- *Kraftfylka mener Norge må implementere 3. Energimarkedspakke og få adgang til ACER.*

Videre følger en nærmere redegjørelse for våre viktigste innspill:

Energimeldingen og Fornybardirektivet

Kraftfylka viser til høring om regjeringens melding til Stortinget i 2016, Kraft til endring — Energipolitikken mot 2030. Vi ønsker å ta i bruk eksisterende kraftproduksjon, øke norsk grønn krafts konkurransevne og innføre tiltak som reduserer energibruken. Vi mener denne meldingen må være utgangspunktet for Norges posisjon i forhold til EUs behandling av Vinterpakken. Her er det avgjørende at Norge spiller en proaktiv rolle i forhold til konkrete planer for hvordan vi kan øke utnyttelsen av fornybar kraftproduksjon og bidra til at EØS-landene når samlede krav til fornybar energiproduksjon. Her bør Norge legge bedre til rette for økt industriproduksjon, produksjon av hydrogen og elektrifisering i transportsektoren.

Kraftfylka er skeptisk til at det vil være mulig å for aktører å etablere seg i Norge med subsidier fra andre land, slik at fornybarandelen teller i det landet subsidiene kommer fra. Nyetablert kraftproduksjon må baseres på langsiktig konkurransevne heller enn subsidier. Incentiver til utvidelse og oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg må være det fremste virkemiddelet for å øke fornybar kraftproduksjon i Norge. Utover det bør ny fornybar kraftproduksjon komme i områder hvor behovene er størst i forhold til forbruk og nettilgang. Det viktigste virkemiddelet blir gode markedsmekanismer, særlig et CO₂-kvotehandelsystem med høyre priser, som kan gi økt produksjon basert på konkurransedyktige vilkår.

Kraftfylka mener Norge må planlegge en utvidet bruk av fornybar energi til Industriproduksjon og produksjon av elektrisitet og hydrogen for transportformål. Det må jobbes for at EU kan anerkjenne dette som Norges bidrag til EUs måloppnåelse slik at vi ikke får ytterligere utbyggingskrav som forringer verdien av norsk vannkraft.

En viktig problemstilling når det gjelder elektrifisering av transport er de foreslåtte kriteriene for at kraft brukt i transportsektoren skal anses som fornybar. Det er kraften kun i sin helhet dersom man sletter en tilsvarende andel opprinnelsesgarantier. Her må i så tilfelle staten kjøpe opprinnelsesgarantier fra for eksempel Statkraft, ellers må norske produsenter la være å selge alt til utlandet slik at mye kan brukes i transportsektoren i Norge.

Opprinnelsesgarantier

Kraftfylka mener at ordningen med opprinnelsesgarantier ikke fungerer etter hensikten. I stedet blir det en ”grønnvasking” av kraft som markedsføres som miljøvennlig både der kraften selges med garantier og i Norge basert på produksjonen. Når så godt som alle garantiene selges ut av landet, blir det et argument mot å investere i norsk kraft, siden den per EUs definisjon ikke er miljøvennlig.

Kraftfylka har tidligere stilt seg kritisk til opprinnelsesgarantier. Det er likevel vanskelig fra et forbrukerperspektiv å fjerne de helt, og vi støtter derfor Europakommisjonens forslag til endringer, siden de i stor grad tydeliggjør hva som er fornybar kraft.

Kraftfylka mener her at:

- Dersom den nasjonale varedeklarasjonen fortsatt skal ta utgangspunkt i opprinnelsesgarantiene, må garantiene i større grad benyttes i Norge.
- Det at man ikke skal få støtte til fornybar energi fra mer enn én subsidieordning er positivt, særlig fordi opprinnelsesgarantier i teorien skal stimulere til mer utbygging, som gir lavere elsertifikatpriser. Ordningene kan dermed slå hverandre i hjel.
- Det vil slå hardt inn i det norske kraftmarkedet dersom all kraft som selges skal merkes som ”grønn” eller ”grå”, avhengig av om det løses inn opprinnelsesgarantier. Da må norske kraftleverandører kjøpe garantier, med mindre de vil merke strømmen som fossil. Dette kan være vanskelig å selge inn til forbrukerne, men det tydeliggjør produktet til norske leverandører og at norsk kraft ikke selges to ganger som grønn.

Energieffektivisering

Energieffektivisering er et komplisert tema for Norge. For det første venter vi fortsatt på en avklaring av EØS-relevansen, og i tillegg virker regelverket til en viss grad mot hensikten om å ta den fornybare kraften i bruk. Krav om reduksjon i absolutt energibruk vil føre til at etablering av ny industri koblet til fornybar energi teller negativt i forhold til dette målet. Derfor er det viktig at Norge baserer sine reduksjoner på energiintensitet, som er reduksjon i forhold til BNP. Norge må også benytte unntakene som er hjemlet i forslaget. Særlig virker dette naturlig med tanke på å holde kvotepliktig sektor utenfor. Utslipp i denne sektoren reguleres allerede gjennom kvotehandelsdirektivet. Europeisk industri kan etablere seg i Norge med fornybar kraft, og det bør ikke telle inn mot energieffektiviseringskravene.

EU foreslår at landene reduserer energibruken 1,5 % årlig. Dette sparekravet må kunne møtes gjennom virkemidler fra Enova og tilsvarende prosjekter som gir besparelser på energibruken.

Når det gjelder økodesigndirektivet er vi svært kritiske til at faktoren som angir CO₂-avtrykket settes på en så streng måte at norsk fornybar elektrisitet blir regnet som lite miljøvennlig. Det blir litt absurd at et kjøleskap som går på elektrisitet blir regnet som mindre miljøvennlig enn et som går på gass. Det må være et klart norsk standpunkt at det er produksjonskilden som teller i CO₂-regnskapet, ikke selve elektrisiteten.

ACER

Det er svært viktig at Norge er representert i det europeiske energibyrådet ACER. De vil kunne ta avgjørelser av mellomstatlig karakter. Løsningen som ble valgt for Finanstilsynet bør være en god pekepinn for deltagelsen i ACER også, med en løsning som går via EFTA-systemet. Da kan Norge delta som observatør i ACER, og NVEs gode kunnskap om elmarkedet kan komme til nytte. Dette vil kunne ivareta våre godt utprøvde markedsregler og hindre at nytt regelverk virker mot det. I den sammenhengen må Norge nå implementere EUs 3. Energimarkedspakke slik at NVE formelt kan få sin rolle i dette organet.

Kraftfylka kan ikke, slik det foreligger nå, støtte forlaget om Regional Operation Centres, som skal opprettes i integrerte regioner lignende dagens nordiske område. Det vil knytte seg stor usikkerhet til om Statnett og andre lands tilsvarende organisasjoner skal kunne bli enige om mange vitale forhold som går på forsyningssikkerhet og nasjonal drift av nettet. Det er også uavklart hvem som vil sitte med det ultimate ansvaret i dette systemet. Disse spørsmålene må klargjøres nærmere i lovbehandlingen.

Forslaget om et eget organ for regionale nettselskaper i Europa er lettere å støtte, da organet først og fremst får en rådgivende rolle, og disse selskapene sitter svært tett på spørsmålene.

Tariffer

Innmating av produksjon på nettet kan bli et veldig stort spørsmål. I forslaget går det fram at det europeiske energibyrådet ACER skal komme med forslag til en form for harmonisering av tariffene for begge nettnivåer. I dag finnes det et europeisk regelverk som setter et tak for hvor mye produsentene skal betale for mate inn elektrisitet på nettet. Dersom man skal bruke samme tariffing uavhengig av nettnivåer vil det bli vanskelig å harmonisere én tariff for innmating, siden det er så store variasjoner mellom regioner i europeiske land. Dette kan i så fall føre til at det ikke blir noen skjermet tariff for produsentene, noe som vil føre til store svingninger i kostnadene.

Kraftfylka støtter likevel denne prosessen, fordi det i dag overføres en enormt stor regning til forbrukere, som må betale for nettutbygging der kraftprodusentene i dag får et tarifftak. Tariffen bør settes etter kostnadene på nettet, uavhengig av om det er forbruk eller produksjon, og hvor den er plassert.

Niklas Kalvø Tessem

Daglig leder Kraftfylka